

VINER JACOB

Abstrakt:

Jacob Viner je jeden z nejznámějších ekonomů 20. století. Stal se jedním z vůdců Chicagské ekonomické školy během meziválečného období. Byl odpůrcem Keynesiánské revoluce. V roce 1962 dostal Medaili Francise A. Walkera. Osmnáct let byl editorem časopisu *Journal of Political Economy*. Ve třicátých letech byl poradcem ministerstva financí, účastnil se programu sociálního zabezpečení. Později byl poradcem ministerstva zahraničí a Rady guvernérů federálního rezervního systému. Pevně věřil v liberální hodnoty: rovnost před zákonem a maximální svobodu jednotlivce.

Klíčová slova:

Induktivní metoda, teorie mezinárodního obchodu, teorie cen, nedokonalá konkurence, krátkodobé a dlouhodobé nákladové křivky, obalové křivky, Keynesiánská revoluce, teorie efektivní poptávky, Bullionistická kontroverze, teorie nákladů, teorie příležitostných nákladů, teorie skutečných nákladů, Chicagská škola, kvantitativní techniky

Key words:

Inductive method, international trade theory, price theory, imperfect competition, long-run and short-run cost curves, envelope curves, Keynesian revolution, effective demand theory, Bullionist controversy, cost theory, opportunity cost, real cost theory, Chicago school, quantitative techniques

Names:

Friedman M., Harrod R. F., Knight F. H., Leacock S., Leland S. E., Rae J., Ricardo D., Robbins L., Smith A., Taussing F., Walker F. A.

Biografie

Jacob Viner (1892 – 1970) je znám především jako ekonom, ale jeho studium zasahovalo i do historie, literatury, filozofie a náboženství. Viner se narodil 3. května 1892 v kanadském Montrealu, v rodině rumunských imigrantů (později se stal občanem Spojených států amerických). Odpromoval v roce 1914 na McGill University, kde jedním z jeho učitelů byl Stephen Leacock. Titul Ph.D. získal v roce 1922 na Harvardské univerzitě, kde se stal blízkým přítelem profesora Franka Taussinga (1859–1940). V roce 1916 se stal učitelem na Chicagské univerzitě, profesorem byl jmenován v roce 1925. V Chicagu bylo v této době hned několik brilantních ekonomů.

Společně s Frankem H. Knightem (1885 – 1972) byl kanadský rodák Viner Jacob jedním z vůdců Chicagské ekonomické školy během meziválečného období. Jeho práce probíhají napříč celou ekonomii, ale pravděpodobně jeho práce v oblasti historie ekonomického myšlení a teorie mezinárodního obchodu mají největší význam.

Přestože byl jedním z vůdců Chicagské školy, opustil Viner Chicago a šel v roce 1946 na Princetonskou univerzitu. Pravděpodobně přestoupil kvůli studentům prvního ročníku, kteří se chovali hrozným způsobem na jeho přednáškách. Zde přispíval k obohacení intelektuálního života po dalších dvacet pět let. Jeho rozhled a sečtělost uchvátila místní profesory.

Jacob Viner nedostal Nobelovu cenu za ekonomii, ale Americkou ekonomickou asociací mu byla udělena v roce 1962 Medaile Francise A. Walkera, což byla cena, která se dávala místo Nobelovy ceny až do roku 1969. Viner nabádal k tomu, aby ekonomie byla seriózní vědní obor, podložený propracovanými teoriemi.

Osmnáct let byl editorem časopisu *Journal of Political Economy*, kdy přivedl tento časopis v největší známost v jeho historii. Viner často přerušil svoji akademickou dráhu a pracoval jako poradce vlády, a také jako vyslanec na mezinárodních konferencích. Během první světové války byl v Komisi spojených států amerických pro cla a lodní dopravu (United States Tariff Commission and the Shipping Board). Ve třicátých letech byl poradcem ministerstva financí, účastnil se programu sociálního zabezpečení. Později byl poradcem ministerstva zahraničí a Rady guvernérů federálního rezervního systému.

(<http://homepage.newschool.edu/het/profiles/viner.htm>,

http://etcweb.princeton.edu/CampusWWW/Companion/viner_jacob.html)

Dílo:

Jeho první práce byla o metodologii (1917), kde poskytl plnohodnotnou obranu induktivní metody. Jeho první kniha byla *Dumping: A problem in international trade* (1923). Následující práce byla o problémech v teorii obchodu (1923, 1924) – záležitost, které se věnoval po zbytek svého profesního života. Tyto práce se kryly s jeho mistrovskými články napsanými v letech 1921 a 1931 o teorii cen, které směřovaly k teorii nedokonalé konkurence. Dále podal grafické a analytické vysvětlení teorie podniku (krátkodobé a dlouhodobé nákladové křivky, možno nalézt v moderních učebnicích), známé chyby na dlouhodobých obalových křivkách krátkodobých (průměrných) nákladových křivek v jeho článku z roku 1931 předpovídané sirem Royem F. Harrodem (1900 – 1978) nezměnily jeho nárok na slávu. V roce 1933 napsal několik článků, v nichž je přesvědčen, že Velká ekonomická deprese byla způsobena tím, že deflace výstupních cen začala být rychlejší než snižování nákladů. Věřil, že uzdravení požaduje navrácení marží přes vládou vyvolanou inflaci, ne přes monetární expanzi, ale raději přes deficitní rozpočet. To by vyvolalo nezbytný růst cen (se zpožděním i u nákladů, zisků), následně růst na výstupech a tím dostat celou ekonomiku z deprese. Byl zastáncem fiskální politiky a věřil v užitečnost fiskálních stimulů více než na dodržování pevných pravidel, což moc nekoresponduje s pokusem Milтона Friedmana (1912 - 2006) označit ho jako „raného monetaristu“.

Jacob Viner byl tvrdým odpůrcem Keynesiánské revoluce, ne však kvůli jejich politickému přesvědčení, Viner sám toto myšlení podporoval a doporučoval. Vinerova slavná kritika Keynese (v roce 1936) se netýkala politických aspektů, ale teoretického sporu o preferenci likvidity, kde Viner ve své kritice napsal zjednodušenou teorii efektivní poptávky. Viner preferoval charakterizování Keynesovy teorie jako teorie pro krátké období vzhledem k neoklasické teorii, která je správná v dlouhém období. Byla to Vinerova sžíravá kritika, která Keynese přiměla napsat jeho slavný článek v časopise QJE jako odpověď.

Vinerova práce na historii ekonomie začala v roce 1926 jeho esejí o Adamu Smithovi (1723 – 1790), která vyzdvihovala jeho přínos pro ekonomii. Dále jeho *Studies in the Theory of International Trade* (1937) – ze které lze čerpat nejvíce informací o Bullionistické kontroverzi – vynikající dílo, ze kterého čerpal i J. Rae v knize *Život Adama Smithe* (Viner zde napsal předmluvu).

Diskuze mezi Vinerem a Knightem se vedla o teorii nákladů – Knight zastával názor rakouské školy příležitostných nákladů, Viner zastával marshallovskou teorii skutečných nákladů.

(<http://homepage.newschool.edu/het//profiles/viner.htm>)

Charakteristika

Jeden z jeho prvních studentů, Simeon E. Leland, o něm prohlásil: „*Nejjasnější hvězda v galaxii byl Viner... nejpracovitější a nejhouževnatější učitel ze všech.*“

Sir Lionell Robbins (1898–1984) o jejich prvním setkání v Oxfordu v roce 1927 řekl: „*Malá ostrážitá postava s upřímnými a pronikavými očima, jednou plnými pobavení, jindy plnými úvah a důvtipu, jeho potěšení z argumentace, jeho celková duševní vitalita, která se vždy projevila v jeho postřezích.*“ Později se Robbins rozpovídal o jeho dalších kvalitách: Puntičkářství, otevřenost, katolický rozhled, radost z výměny myšlenek, která dělala každé setkání s ním zajímavé a vzrušující, prostě výjimečný a všestranný člověk své doby a svého oboru. Jacob neměl žádné ortodoxní přesvědčení. Pevně věřil v liberální hodnoty: rovnost před zákonem, maximální svoboda jednotlivce, která neomezuje svobodu ostatních, pomoc v neštěstí. Nic ho nerozčilovalo tolik jako porušování těchto norem a neopovrhoval ničím více než falešnými napodobeninami těchto hodnot. Nevěřil, že život na této planetě by měl být perfektní, ale věřil, že s trochou rozumu může být méně nedokonalý.“

Když se v pozdějších letech zeptali, jestli se cítí jako člen chicagské školy, odpověděl takto: „*Vím, že existuje škola v Chicagu a tato škola vychovala mnoho schopných žáků. Ale nikdy jsem nebyl jejím vědomým členem a mám pocit, že tato škola mne nikdy jako člena nebrala.*“

(http://etcweb.princeton.edu/CampusWWW/Companion/viner_jacob.html)

Bullionistická kontroverze

Bullionistická kontroverze se objevila počátkem 19. století v Británii. Debata se točila kolem problému, zda mají být na počkání peníze směnitelné za zlato. V té době mohly soukromé banky vydávat peníze, neexistovala centrální banka, která by měla monopol na vydávání peněz. Hodnota peněz byla kryta zlatem v dané bance a bankovky mohly být kdykoliv směnitelné za zlato. Pouze ve Skotsku měly banky výjimku, že mohou převod z bankovek na zlato odložit. A v tom spočíval trik, který uplatňoval bankovní kartel, aby likvidoval menší banky. Některé banky mohly tajně podržet bankovky banky Z, a pak jednoho dne, najednou, požadovaly okamžité proplacení na zlato. Banka Z tolik zlata samozřejmě neměla. Jelikož směnitelnost byla dána zákonem, banka Z musela vyhlásit bankrot. Tento způsob likvidace, v Anglii prováděný kartelem zvaným clearing house, byl obvyklý v Evropě i Severní Americe. Tomuto jednání skotský zákon zabraňoval, bohužel byl zrušen v roce 1756 a skotské banky musely také vyplácet zlato ihned.

Roku 1797 se v Anglii šířily pověsti, že se francouzská armáda vylodila na břehu Británie, a většina klientů bank si šla směnit peníze za zlato (tzv. bank run), kterého banky neměly dostatek pro všechny. Vláda si byla nebezpečí vědoma, a dovolila bankám pozdržet směňování bankovek, které vydávala Bank of England. Krize byla odvrácena, ale vláda tento zákon nestáhla. Ještě k tomu dovolila bankám, aby vydávaly peníze, i když nejsou kryty zlatem. Rozběhla se debata, kde proti sobě stály 2 tábory. Antibullionisté se stavěli proti udržování směnitelnosti bankovek za zlato. Proti nim se postavili Bullionisté (bullion – mincovní kov, zlato), kteří požadovali zachování směnitelnosti. Báli se, že banky budou v pokušení vydávat více peněz, než mohou pokrýt zlatem, které mají. To povede k růstu nabídky peněz a, z jejich pohledu, ke zlevňování peněz, tudíž k inflaci. Aby se inflaci zabránilo, mají být bankovky směnitelné za zlato. Mluvčím bullionistů byl po nějaký čas i David Ricardo. Antibullionistické křídlo, argumentovalo skotským příkladem, kde odložení platby fungovalo dlouho a bezproblémově. Tvrdili, že poptávka po penězích limituje samu sebe potřebami obchodu, tudíž banka nebude vydávat více bankovek, než je požadováno

obchodníky. Nikdy nevznikne nadbytek peněz. Jacob Viner zdokumentoval, že od roku 1800 do roku 1814 byla v Anglii inflace. To potvrdzovalo argumenty bullionistů. Antibullionisté argumentovali, že inflace je způsobena přidělovým systémem během napoleonských válek. Ke konci napoleonských válek přibyl argument antibullionistům, od roku 1815 do roku 1830 byla v Anglii deflace. Nicméně v roce 1821 vstoupil v platnost zákon, který nařizoval opět proměňovat peníze za zlato okamžitě. Bullionisté připisují deflaci na vrub kontrakci peněz v oběhu po období okamžité nesměnitelnosti.

(<http://homepage.newschool.edu/het/schools/bullion.htm>)

Journal of political economy

Časopis, který provozují ekonomové z Chicagské univerzity již od roku 1892 až do současnosti. Vychází každé 2 měsíce v nakladatelství Chicagské univerzity. Otiskuje články teoretické i empirické povahy. Je to jeden z nejprestižnějších ekonomických časopisů na světě. Několik nejvýznamnějších ekonomických článků vyšlo právě v tomto časopise, například:

"*Money wage dynamics and labor market equilibrium*" (Platová dynamika a rovnováha trhu práce), by Edmund Phelps (1968)

"*Are Government Bonds Net Wealth?*" by Robert Barro (1974)

"*International Real Business Cycles*", by David K. Backus, Patrick J. Kehoe, and Finn E. Kydland (1992)

(http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_of_Political_Economy)

Nejznámější díla Jacoba Vinera

Some Problems of Logical Method in Political Economy (Problémy logických metod v politické ekonomii), 1917, *JPE*

Price Policies: the determination of market price (Cenová politika: určení tržních cen), 1921.

Dumping: A problem in international trade (Dumping: Problém mezinárodního obchodu), 1923.

Canada's Balance of International Indebtedness : 1900–1913, 1924.

The Utility Concept in Value Theory and its Critics (Koncepce užitku v teorii hodnoty a její kritika), 1925, *JPE*.

Adam Smith and Laissez-Faire (Adam Smith a laissez-faire), 1927, *JPE*

The Present Status and Future Prospects of Quantitative Economics (Současný stav a budoucí vyhlídky kvantitativní ekonomie), 1928, *AER*

Mills' Behavior of Prices (Mill: Chování cen), 1929, *QJE*

Costs Curves and Supply Curve (Nákladové křivky a nabídková křivka), 1931, *ZfN*.

The Doctrine of Comparative Costs (Teorie poměrových nákladů), 1932, *WWA*

Inflation as a Possible Remedy for the Depression (Inflace jako možný lék proti Depresi), 1933, *Proceedings of Institute of Public Affairs, Univ. of Georgia*

"Mr. Keynes and the Causes of Unemployment" (Pan Keynes a příčiny nezaměstnanosti), 1936, *QJE*.

Studies in the Theory of International Trade (Práce o teorii mezinárodního obchodu), 1937.

"Marshall's Economics, in Relation to the Man and to his Times" (Marshallovská ekonomie a její vztah k člověku a jeho životním podmínkám), 1941, *AER*

Trade Relations Between Free-Market and Controlled Economies (Obchodní vztahy mezi tržními a centrálně plánovanými ekonomikami), 1943.

"International Relations between State-Controlled National Economies" (Obchodní vztahy mezi centrálně plánovanými ekonomikami), 1944, *AER*.

"Prospects for Foreign Trade in the Post-War World" (Perspektiva zahraničního obchodu v poválečném světě), 1946, *Manchester Statistical Society*.

"Power Versus Plenty as Objectives of Foreign Policy in the Seventeenth and Eighteenth Centuries", 1948, *World Politics*

"Bentham and J.S. Mill: the Utilitarian Background", 1949, *AER*

The Customs Union Issue, 1950.

A Modest Proposal for Some Stress on Scholarship in Graduate Training, 1950

International Economics (Mezinárodní ekonomie), 1951.

International Trade and Economic Development (Mezinárodní obchod a ekonomický vývoj), 1952.

"Review of Schumpeter's History of Economic Analysis", 1954, *AER*

"'Fashion' in Economic Thought" (Móda a ekonomické myšlení), 1957, *Report of 6th Conference of Princeton Graduate Alumni*

"International Trade Theory and its Present-Day Relevance" (Teorie mezinárodního obchodu a její současný význam), 1955, *Economics and Public Policy*

The Long View and the Short: Studies in economic theory, 1958.

"Stability and Progress: the poorer countries' problem" (Stabilita a pokrok: problém chudších zemí), 1958, in Hague, editor, *Stability and Progress in the World Economy*

Five Lectures on Economics and Freedom (Pět přednášek o ekonomii a svobodě), 1959 (Wabash Lectures, pub. 1991)

"The Intellectual History of Laissez-Faire" (), 1960, *J Law Econ*

"Hayek on Freedom and Coercion" (Hayek o svobodě a donucování), 1960, *Southern EJ*

"Relative Abundance of the Factors and International Trade", 1962, *Indian EJ*

"The Necessary and Desirable Range of Discretion to be Allowed to a Monetary Authority", 1962, in Yeager, editor, *In Search of a Monetary Constitution*

"Progressive Individualism as Original Sin", 1963, *Canadian J of Econ & Poli Sci*

"The Earlier Letters of John Stuart Mill" (Dřívější dopisy Johna Stuarta Milla), 1963, *Univ of Toronto Quarterly*

"The Economist in History" (Ekonom v průběhu dějin), 1963, *AER*

"The United States as a Welfare State" (Spojené státy jako prosperující stát), 1963, in Higgenbotham, editor, *Man, Science, Learning and Education*

Problems of Monetary Control (Problémy regulování peněz), 1964.

"Comment on my 1936 Review of Keynes", 1964, in Lekachman, editor, *Keynes's General Theory*

"Introduction", in J. Rae, *Life of Adam Smith*, 1965.

"Adam Smith", 1968, in Sills, editor, *International Encyclopedia of Social Sciences*

"Mercantilist Thought" (Myšlení merkantilistů), 1968, in Sills, editor, *International Encyclopedia of Social Sciences*

"Man's Economic Status", 1968, in Clifford, editor, *Man Versus Society in Eighteenth-Century Britain*.

"Satire and Economics in the Augustan Age of Satire", 1970, in Miller et al, editors, *The Augustan Milieu*

The Role of Providence in the Social Order, 1972.

Religious Thought and Economic Society (Náboženské myšlení a ekonomická společnost), 1978.

Essays on the Intellectual History of Economics, 1991.

<http://homepage.newschool.edu/het//profiles/viner.htm>

Použitá literatura

http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_of_Political_Economy

<http://homepage.newschool.edu/het//schools/bullion.htm>

http://etcweb.princeton.edu/CampusWWW/Companion/viner_jacob.html

<http://homepage.newschool.edu/het//profiles/viner.htm>

25. 5. 2009

Tomáš Král

1. ročník, K08B0395P